

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Yttrande över: Remiss av SOU 2020:05 En långsiktigt hållbar migrationspolitik

Länsstyrelsen Kalmar län (nedan Länsstyrelsen) väljer i yttrandet att fokusera på de delar i kommitténs betänkande som rör tidsbegränsade uppehållstillstånd och de krav som föreslås gälla för att kvalificera sig för ett permanent uppehållstillstånd samt hur Länsstyrelsens uppdrag inom integration kan komma att påverkas.

Länsstyrelsen anser att det utöver de konsekvenser som presenteras i betänkandet finns behov av att ytterligare beskriva vilka effekter förslagen skulle kunna få. I yttrandet vill därför Länsstyrelsen lyfta ett antal möjliga effekter och förslag på hur dessa kan hanteras.

Yttrandet är organiserat i tre rubriker: *Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap, påverkan på enskilda individer och påverkan på Länsstyrelsens uppdrag inom integration.*

• **Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap**

Länsstyrelsen bedömer att det är svårt att avgöra vilka effekter som språk- och samhällskunskapskrav skulle få på individnivå om dessa träder i kraft den 20 juli 2021. Länsstyrelsen ser en risk att de individer som idag har tillfälliga uppehållstillstånd och som enligt betänkandet skulle omfattas av bestämmelserna, kommer att ha sämre förutsättningar att uppnå kraven än de individer som kommer efter det att bestämmelserna eventuellt träder i kraft.

För att skapa jämlika förutsättningar för individer att uppnå språk- och samhällskunskapskraven föreslår Länsstyrelsen att man identifierar ett senare datum för ikraftträdandet av språk- och samhällskunskapskrav, alternativt undantar personer som i dag har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Länsstyrelsen ser det som positivt att betänkandet föreslår att ta tillvara existerande strukturer för SFI och samhällsorientering vid ett eventuellt införande av språk och samhällskunskapskrav.

• **Påverkan på enskilda individer**

Förslagen gällande kraven för permanenta uppehållstillstånd kan komma att resultera i att en individ vid förlängningstillfälle har grund för tidsbegränsat uppehållstillstånd, men inte kvalificerar sig för permanent uppehållstillstånd. Länsstyrelsen bedömer att det kan finnas grupper med olika förutsättningar att uppfylla kraven för permanent uppehållstillstånd, trots

individens kvarstående skyddsbehov. Därav bedömer Länsstyrelsen att det är viktigt att utreda effekter på individnivå i det fortsatta arbetet med betänkandet för att säkerställa jämlika förutsättningar.

Exempel på grupper med olika förutsättningar är:

- Lågutbildade - individer som har levt i miljöer med begränsade förutsättningar till studier och deltagande i ett välfungerande samhälle i sina hemländer.
- Kvinnor - forskning visar att utrikes födda kvinnor tar längre tid på sig att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden.
- Personer med funktionsnedsättningar som idag har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden.
- Individer med intellektuella funktionshinder där det saknas diagnos.
- Äldre individer - ålder kan komma att spela in mot bakgrund av att utrikes födda personer har större utmaningar med att tillägna sig det svenska språket samt etablera sig på arbetsmarknaden med stigande ålder.

Likaså anser Länsstyrelsen att det är viktigt att tillämpa barnperspektivet för att förebygga ojämlika möjligheter till permanent uppehållstillstånd. Detta för att följa hur barn i berörda familjer kan komma att påverkas och vilka kompensatoriska åtgärder som kan vara aktuella.

Ytterligare en aspekt med ovanstående i åtanke gäller ojämlika förutsättningar att återförenas med familjemedlemmar, särskilt för de individer som inte har ansökt inom de tre första månaderna av anknytningspersonens uppehållstillstånd. Vidare är kraven i samband med familjeåterförening i övrigt förhållandevis höga och bör granskas utifrån aspekten jämlika förutsättningar och i de fall barn berörs utifrån barnets bästa.

I de fall där barn får tidsbegränsade uppehållstillstånd och de i en framtida eventuell prövning av ansökan om uppehållstillstånd kommer att vara myndiga, är det relevant att säkerställa att de har förutsättningar att prioritera sina studier.

• Påverkan på Länsstyrelsens uppdrag inom integration

Samhällsorientering

I det fall samhällsorienteringen används som ett led i att kvalificera för ett permanent uppehållstillstånd, finns behov av ett fortsatt arbete med att skapa lika förutsättningar i varje enskild kommun med ett aktivt mottagande. Likaså att främja regionala system för att arbeta med samhällsorientering. Det finns i dag utmaningar med:

- Att erbjuda kurser i vissa språk på grund av för få deltagare,
- Att kunna prioritera SO i relation till praktik, utbildning och arbete.
- Att kunna bibehålla samhällskommunikatörer med rätt kompetens.

Kvalitetssäkring och vidareutveckling av samhällsorientering skulle komma att innebära att uppdragen kopplade till detta till viss del kan skifta karaktär.

Mottagningskapacitet och beredskap för nyanlända och ensamkommande barn

Länsstyrelsernas arbete med kommunernas mottagningskapacitet och beredskap kan behöva utvidgas vid mottagande i linje med Migrationsverkets prognoser och i takt med kommunernas organisatoriska anpassningar. I det arbetet ser Länsstyrelsen möjligheter att hitta hållbara regionala modeller för det fortsatta kommunala mottagandet. Anvisningssystemet och fördelning av kommunal i dialog mellan länsstyrelser och kommuner är ett exempel för att möjliggöra en sådan utveckling. För Kalmar läns del finns flera kommuner som signalerar att ett ökat mottagande av nyanlända vuxna är önskvärt av demografiska och arbetsmarknadsrelaterade skäl och dessa kommuner är också drivande i att ta emot anvisningar. Merparten av kommunerna ställer sig positiva till ett fortsatt mottagande.

I Kalmar län finns det också flera kommuner som signalerar att deras förutsättningar att upprätthålla ett mottagande successivt försämras. Likaså att kommunerna för närvarande fokuserar på den grupp individer som inte är självförsörjande efter etableringsprogrammet. Ett fortsatt begränsat mottagande kan få långsiktiga effekter på kommunernas beredskap.

I Kalmar län är ingen kommun drivande i att utvidga sitt mottagande av ensamkommande barn. Länsstyrelsen gör bedömningen att ett fortsatt mottagande i linje med Migrationsverkets prognos skulle komma att öka behovet av ett samordnat mottagande av målgruppen i länet. Exempelvis genom att några kommuner utökar sitt mottagande av ensamkommande barn. Detta är möjligt genom att omfördela andelstal i den årliga dialogen med kommunerna.

Betänkandets inriktning avseende kvotflyktingar bedömer Länsstyrelsen kommer att bidra till att upprätthålla anvisningsmodellerna och ha fortsatt positiv effekt på upprätthållande av mottagningskapacitet.

Länsstyrelsen ser också behov av att följa vilka effekter tidsbegränsade uppehållstillstånd över tid kan få på kommunerna kopplat till mottagningskapacitet och beredskap.

I betänkandets konsekvensanalys lyfts påpekande från Arbetsförmedlingen att den som har ett kort uppehållstillstånd prioriterar mer kortsiktigt. Länsstyrelsen delar den bedömningen och ser att det kan resultera i att nyanlända under den period de har tidsbegränsade uppehållstillstånd kan komma att konkurrera om enkla och lågbetalda arbeten oavsett kompetensbakgrund, istället för att ingå i yrkesspar riktade att möta kompetensförsörjningsbehov.

I kommitténs betänkande görs bedömningen att kommunernas kostnader inte kommer att öka sett till att det förväntade mottagandet bedöms bli lägre. Länsstyrelsen bedömer att varje enskilt ärende i en kommun kan komma att kräva mer resurser sett till att kommunerna behöver upprätthålla verksamhet med få deltagare. Länsstyrelsen har uppfattningen att stärka förutsättningarna för en god beredskap och ett effektivt mottagande innebär att de statliga ersättningarna till kommunerna kan behöva ses över.

De statsbidrag inom §37, §37a och tidiga insatser som länsstyrelserna förfogar över kan komma att fylla en roll gällande kompensatoriska insatser för kommuner och civilsamhället.

Länsstyrelsen ser fortsatt behov av insatser som främjar och upprätthåller vissa kommuners mottagningskapacitet. Till exempel insatser som möter eventuella utmaningar tidsbegränsade uppehållstillstånd kan komma att medföra för den kommunala mottagningskapaciteten. Vidare skulle statsbidragen för tidiga insatser fortsatt kunna användas för att stärka asylsökandes förutsättningar att få en tidig och god start inför ett eventuellt tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Detta yttrande har beslutats av Landshövding Peter Sandwall. Integrationsutvecklare Lennart Jönsson har varit föredragande. I beredningen har även enhetschef Martina Almqvist, utvecklare mänskliga rättigheter Moa Brändström, integrationsutvecklare Zeynab Mohamed och integrationsutvecklare Jenny Mathew deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Peter Sandwall

Landshövding

Lennart Jönsson
Integrationsutvecklare